

БОРИСОВА С. В.,

м. Луганськ

**ІНТОНАЦІОННА МОВА НАРОДНОЇ МУЗИКИ
І ВІДРОДЖЕННЯ ДУХОВНОЇ КУЛЬТУРИ
(ПЕДАГОГІЧНИЙ АСПЕКТ)**

Немає сумніву, що наявна загальнокультурна обстановка відрізняється надзвичайною складністю і викликає тривогу у багатьох напрямках. Один з них, можливо найважливіший для національного самоіндетифікування, це збереження й опанування народного мистецтва, народної традиції, творчої спадщини митців, що відобразили, висказали, ви-

разили народну душу та його ставлення до сенсу життя. Проблема ця має не тільки культурно-історичний, естетичний, художній характер, але й характер етичний, оскільки народне мистецтво, в якому викристалізовувалося відношення людини до світу, до себе, до іншої людини, виступає як таке, що репрезентує ідеали краси та моральної норми в їх нерозривній єдності. Найбільш виразно, яскраво ця єдність подана в народній музиці, пісні.

Однак процеси глобального масштабу (наприклад, урбанізація) і процеси більш специфічні щодо художньої культури як сфери функціонування мистецтва, і музичного теж (наприклад, різноманітні технічні засоби тиражування), не завжди сприятливі для збереження й розвитку традиційних форм виконавства та побуту, що вироблялись й шліфувались на протязі століть і тому несуть в собі «генофонд» національної культури. Звичайне сприйняття української культури як культури села має під собою ґрунт історичний, але це не може стати перепоною для її осмислення та опанування, бо істотним має стати проникнення в дух її, ласкавий та привабливий, характер її лагідний.

Тому актуальним завданням, насамперед для сходу та півдня України є освоєння, вивчення, виконання та переживання народної пісні, народної інтонації — мови народної музики та душі народної культури — з самого раннього віку. Конкретними формами оволодіння цією мовою мають бути не тільки звичайні уроки музики, але й самодіяльна художня творчість, різноманітні засоби притягнення школяра до активного вияву та розвитку своїх творчих здібностей. Казкові сюжети, але розіграні не тільки на свята, вірші та пісні, але не тільки на заняттях мовою та співами тощо — це мабуть те, що має стати головною метою, принаймні у початкових класах. Але цьому треба вчити вже студентів педагогічних інститутів.

Не тільки співанки, танки та віршики в повсякденне шкільне життя початківця, бо для нього це ще не є щось архаїчне, а навпаки, природне, а головне — бажане. Також, крім звичайних форм роботи (навчальної та позакласної), можливе притягнення учнів до роботи навіть пошукової, свого роду дослідницької. Школярі, перш за все ті, що вчаться ще й у музичних школах та студіях (це на першому етапі експериментальної роботи) об'єднуються в невеликі групи (ансамблі), де вони не тільки виконують народні твори, але й одержують завдання. Наприклад, одне з них — узнати, а по можливості записати пісні, казки та інше у

бабусь та дідусів. Саме це завдання вже спонукає до активної діяльності та спілкування, але й потім діти не втрачають інтересу до цієї роботи, бо потім усі ці пісні виконуються усіма дітьми, а «автор» виступає у ролі соліста.

Ці та інші завдання розробляються в науково-педагогічних гуртках під керівництвом викладачів факультету музики Луганського педінституту. Апробація, втілення, часткова перевірка ідей планується в основному на період педагогічної практики, але багато хто зі студентів, що працюють з дітьми як керівники шкільних самодіяльних колективів, чи взагалі мають такий досвід, мають змогу перевірити та корегувати свої ідеї майже щоденно. Таким чином, до речі, встановлено досить тісний контакт між студентами-заочниками, що працюють учителями в школі, та студентами факультету, що навчаються за фахами «Учитель початкових класів та музики», «Учитель музики та художньої культури».

Освоєнню української інтонаційної «мови» суттєво допомагає інша програма в пошуках викладачів та студентів. Це вивчення та засвоєння творів українських компоозиторів для дітей, більшість яких (як вокальних, так і інструментальних) оснований на інтонаціях української народної пісні. Є обов'язковий мінімум таких творів, які повинен знати студент. Накопичений таким чином репертуар далі, в практичній діяльності, буде великою допомогою в рішенні завдання засвоєння цієї інтонаційної «мови» вже школярами.